

Caroline Asskildt Bjørge

Bacheloroppgave

Likestilling i barnehagen

Diskursanalyse av utvalgte årsplaners arbeid med likestilling

Equality in kindergartens

A discourse analysis of chosen year plans and how they work with
equality

BLU

2017

Innholdsfortegnelse

Forord.....	4
Norsk sammendrag	5
Engelsk sammendrag (summary)	6
1.0 Innledning til oppgaven.....	7
1.1 Innledning.....	7
1.2 Valg av problemstilling	8
1.3 Oppgavens oppbygning	9
2.0 Relevant teori	10
2.1 Sentrale begreper.....	10
2.1.1 Likestilling.....	10
2.1.2 Likeverd	10
2.1.3 Kjønn.....	11
2.1.4 Kjønnroller	11
2.1.5 Kjønnskategorier	12
2.1.6 Kjønnstereotyper	12
2.2 Diskurser i barnehagen.....	12
2.3 Makt	13
2.4 Barnehagelæreren som etisk rollemodell	14
2.4.1 Profesjonelt skjønn.....	16
3.0 Valg av metode	17
3.1 Hva er metode?	17
3.1.1 Kvantitativ metode	17
3.1.2 Kvalitativ metode	17
3.2 Valg av metode.....	18
3.3 Diskursanalyse	19
3.3.1 Hvordan gjøre en diskursanalyse	19
3.4 Etske refleksjoner	20
4.0 Rådende diskurser i barnehagen.....	21
4.1 Presentasjon av utvalgte barnehagers årsplaner	21
4.1.1 Barnehage 1.....	21
4.1.2 Barnehage 2.....	22

4.1.3 Min forståelse av barnehagenes likestillingsdiskurs	22
4.2 På hvilke måter synliggjøres diskursive praksiser i utvalgte barnehagers årsplaner?	24
4.2.1 Å være kritisk i sitt arbeid.....	24
4.2.2 Hvordan synliggjøres makt?	25
4.2.3 En bevisst barnehagelærer	27
5.0 Avslutning	29
Litteraturliste	30

Forord

Denne oppgaven er skrevet i forbindelse med avsluttende bachelorgrad i barnehagelærerutdanning ved Høgskolen i Innlandet, og som en markering på at tre års skolegang er over. Det har vært tre lærerrike og spennende år, og jeg gleder meg til å ta i bruk den kunnskapen jeg har tilegnet meg igjennom disse årene, som yrkesaktiv barnehagelærer.

Jeg vil først og fremst rette en stor takk til min veileder, Anniken Lind. Takk for at du har hjulpet meg inn igjen på rett spor når jeg ikke visste hvor jeg skulle begynne. Tusen takk for alle gode tips og råd du har gitt meg når jeg har vært usikker og stresset, og ikke minst for din tilgjengelighet.

Jeg vil også takke samboeren min, Krister, som har stilt opp meg for meg i tide og utide. Takk for at du korrekturleste oppgaven og ga tips til videre arbeid.

Takk til Karoline Tvetter Nordli og Silje Granlien Berget som har vært gode støttespillere for meg gjennom dette halvåret med skriving, lesing, frustrasjon og stress. Takk for at dere ga meg positive og støttende ord, og ikke minst fikk meg til å le når jeg trengte det. Dere kommer til å bli engasjerte og fantastiske barnehagelærere, og jeg håper vi har vennskap som varer livet ut.

Øyer, 23.05.17

Caroline Asskildt Bjørge

Norsk sammendrag

Tittel: Likestilling i barnehagen. Diskursanalyse av utvalgte årsplaners arbeid med likestilling.	
Forfatter: Caroline Asskildt Bjørge	
År: 2017	Sider: 31
Emneord: Likestilling, likeverd, kjønn, rollemodell	
Sammendrag: Jeg har i denne oppgaven valgt ut to årsplaner og undersøkt hvordan disse barnehagene ut ifra det de skriver i deres årsplan arbeider med likestilling. Jeg har sett på hvilke diskurser som ser ut til å være rådende i barnehagene, og sett på hvordan disse skriver at de planlegger å arbeide med likestilling og kjønn i deres pedagogiske praksis. Jeg har et teorikapittel hvor jeg legger frem sentrale begreper og relevant teori med tanke på arbeid med likestilling i barnehagen. Mot slutten av oppgaven gjør jeg en diskursanalyse og legger frem min forståelse av diskursene i utvalgte barnehagers årsplaner og belyser hvordan man kan arbeide med dette ved hjelp av teorien fra teorikapitlet.	

Engelsk sammendrag (summary)

Title: Equality in kindergarten. A discours analysis of chosen year plans and how they work with equality.	
Authors: Caroline Asskildt Bjørge	
Year: 2017	Pages: 31
Keywords: Equality, gender, role model	
Summary: In this task, I have chosen two year plans, and surveyed how these two kindergartens seem to be working with equality. I've been looking at which discourses that are highlighted in the kindergartens and how they write that they'll work with equality and gender in their educational practise. I have a theory chapter where central concepts and theory will be presented. In the end of this task I will do a discourse analysis and present how I understand that these two kindergartens are working with equality and which discourses that comes forward in their practise. I will look closer into how you can work with this theme with help from my theory chapter.	

1.0 Innledning til oppgaven

I dette kapittelet vil jeg skrive en kort innledning til tema for oppgaven, valg av problemstilling og til slutt presentere kort kommende kapitler i oppgaven.

1.1 Innledning

Jeg har valgt å skrive om likestilling da jeg finner det interessant hvordan samfunnets kjønnsdiskurser er med på å konstruere kjønn i dag. Likestilling er også et sentralt tema i hverdagen i barnehagen, og daglig vil man som barnehagelærer møte utfordringer rundt kjønn og likestilling. Jeg mener at det viktig at man er åpen for å se og endre disse samfunnsskapt diskursene. Jeg har valgt å holde fokus på likestilling og kjønn, slik at oppgavens omfang ikke blir for bredt. Jeg vil i denne oppgaven se på sammenhengen mellom hvordan årsplanene til det jeg har valgt å kalle barnehage 1 og 2, og se på hvordan disse arbeider med likestilling og hva Rammeplan for barnehagen skriver om likestilling og hva det forventes at barnehagen bør gjøre for å bevisstgjøre dette temaet.

Jeg har bevisst valgt to utdrag som er ulike i måten de skriver at de ønsker å jobbe med likestilling på, av den grunn at jeg ønsker å fremme en bevisstgjøring rundt dette og vise hvor ulike diskurser man kan finne i forskjellige barnehager. Jeg mener også at voksenrollen er sentral under aktivt arbeid med likestilling i barnehagen, og vil derfor skrive litt om denne.

Jeg har i denne oppgaven valgt å benytte meg at innfallsvinkel A, hvor jeg bruker data- og analysemateriale som et utgangspunkt for oppgaven. Ved å velge innfallsvinkel A, vil jeg finne relevant teori som omhandler likestilling og kjønn og deretter bruke denne teorien og slik belyse hvordan man kan arbeide med innholdet i to utvalgte årsplaner. Siden jeg skal se på utdrag fra to utvalgte barnehagers årsplaner, og se på hvordan disse skriver at de skal jobbe med likestilling vil jeg gjøre en diskursanalyse, og derfor mener jeg at innfallsvinkel A vil være en passende metode å benytte da jeg kan belyse analysen med relevant teori.

1.2 Valg av problemstilling

I Rammeplan for barnehagen står det blant annet dette om likestilling:

Likestilling mellom kjønnene skal gjenspeiles i barnehagens pedagogikk. Barnehagen skal oppdra barn til å møte og skape et likestilt samfunn. Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling mellom kjønn. Gutter og jenter skal ha like muligheter til å bli sett og hørt og oppmuntres til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. Personalet skal reflektere over egne holdninger til og samfunnets forventninger til gutter og jenter. (KD, 2011, s.12).

Jeg har valgt å se nærmere på to barnehagers årsplaner, og gjøre en diskursanalyse av disse. Det står i barnehage 1: «Alle ansatte i barnehagen har et ansvar for å være gode rollemodeller i det vi gjør. Vi må ha voksne som tør å ta diskusjoner og sette inngrrodde stereotyper på prøve» (2016, s. 8) og barnehage 2: «Personalet ønsker å være gode rollemodeller der fokus vil være at alle skal ha de samme tilbudene og opplevelsene, uavhengig av kjønn, etnisitet og religion» (2013, s. 20).

Ved å se på disse utdragene kan man se at for eksempel barnehage 1 har en diskurs som omhandler oppfatninger om hvordan likestillingsdiskurser kan utfordres og endres i barnehagen. Vi ser også i barnehage 2 at de har en diskurs hvor de mener at likestilling er å gi alle barn de samme tilbudene og opplevelsene. Ser man disse utdragene i sammenheng med det Rammeplan for barnehagen sier om likestilling ser man at det kan være mange måter å tolke det Rammeplanen skriver på.

Med utgangspunkt i sitatet ovenfor fra Rammeplanen har jeg valgt følgende problemstilling:

På hvilke måter synliggjøres diskursive praksiser i utvalgte barnehagers årsplaner?

1.3 Oppgavens oppbygning

I denne oppgaven vil jeg i kapittel 2 ta for meg sentrale begreper og teori som omhandler likestilling i barnehagen. Her vil jeg også si noe om de kjønnsdiskurser som dannes i samfunnet og ofte blir praktisert i barnehagen. I kapittel 3 vil jeg si noe om kvantitativ og kvalitativ metode, i tillegg til diskursanalyse som jeg vil benytte meg av. Her vil jeg også si noe om etiske hensyn i forhold til forskning på internett. I kapittel 4 vil jeg legge frem min forståelse av hvilke diskurser som er rådende i utvalgte barnehagers årsplaner og hvordan man synliggjør disse diskursene i barnehagen. Jeg vil også se på utdragene fra årsplanene og se nærmere på hva barnehagene sier om likestilling og hvordan de tenker å jobbe med det. Dette tenker jeg å se opp mot det som står i Rammeplan for barnehagen, og drøfte opp mot teorien jeg har.

2.0 Relevant teori

I kapittel 1.0 har jeg presentert en innledning til oppgaven, sagt litt om mine tanker rundt valgt problemstilling. Til slutt har jeg lagt fram oppgavens oppbygning i tillegg til en presentasjon av kommende kapitler. I kapittel 2 vil jeg legge frem sentrale begreper og relevant teori i forhold til problemstillingen min.

2.1 Sentrale begreper

2.1.1 Likestilling

Det finnes mange definisjoner av begrepet likestilling, og det er et begrep som kan ha svært ulik betydning for ulike mennesker. Begrepet kan også sees på forskjellige måter i forskjellige sammenhenger. Emilsen (2015) sier noe om to definisjoner av begrepet; formell likestilling og reell likestilling, og hun mener det er viktig å skille mellom disse to. Formell likestilling kan være et begrep som brukes i lovmessig sammenheng, og det handler om at alle mennesker skal ha like muligheter slik at de kan delta på det de måtte ønske ut ifra deres liv. Reell likestilling er et begrep som handler om likhet i for eksempel resultater, på lik linje som begrepet også omhandler lik fordeling av makt, ansvar, goder og deltakelse. Askland & Rossholt (2009) snakker om at likestilling bør sees i et historisk og politisk perspektiv. Tidligere har det vært et svært utfordrende samfunn å være en del av for kvinner og barn. Det å skulle bli likestilt med menn har vært en kamp. I dag handler begrepet likestilling om mye mer enn at kvinner skal bli behandlet på lik linje som menn, begrepet innebærer så mye mer. Det kan være demokrati, mangfold, inkludering og aksept, og det er viktig at man som barnehagelærer er klar over hva man selv tenker rundt dette begrepet slik at man kan være et best mulig forbilde for både barn og voksne i barnehagen.

2.1.2 Likeverd

Jeg vil kort nevne begrepet likeverd, da jeg ser dette som sentralt med tanke på kjønn og likestilling. Begrepet likeverd handler om at alle mennesker har den samme verdien, på tross av ulik bakgrunn og kultur, kjønn og egenskaper. Emilsen (2015) snakker om at likeverdsbegrepet ofte brukes i en noe videre forstand enn likestillingsbegrepet, nettopp fordi likeverd handler om at alle verdsettes individuelt for den man er, og for de kvalitetene man har uavhengig av hvilket kjønn man er, alder og etnisitet.

I likhet med Emilsen (2015) skriver Askland & Rossholt (2009) om likeverd som et begrep som handler om at våre verdigrunnlag er noe som bør diskuteres og snakkes åpent om, og slik kan personalet i barnehagen tydeliggjøre viktigheten av at man har likt syn på barn og fremmer de samme verdiene. Videre skriver de om at likeverd er et begrep som handler om mangfold fordi vi møter barn i så mange ulike kontekster at det ikke alltid er like lett å fokusere på andre elementer enn kun hvilket kjønn barn har, men at dette likevel er viktig for at barn skal få oppleve likeverd i barnehagen.

2.1.3 Kjønn

Begrepet kjønn er også sentralt for denne oppgaven, og jeg vil derfor si litt om dette. Dette er også et begrep som kan bety ulikt for ulike mennesker. Emilsen (2015) skriver om at kjønn i norsk sammenheng er et ord som ofte brukes når man snakker om det biologiske og det sosiale kjønn. Biologisk kjønn handler om menneskers kropp og hvilke funksjoner den har, og hvilke kunnskaper mennesker har om dette kan hjelpe oss til å forstå menneskekroppen på en annerledes og bedre måte, og man kan lettere se hvordan kvinner og menn lever deres hverdagslige liv. Sosialt kjønn er fundamentet av de egenskaper, kunnskaper og væremåter som blir skapt mellom oss mennesker og det enkelte kjønn. Det sosiale kjønn er noe som skapes av samfunnet man lever i, og omverdenen rundt oss. Det er også sentralt hvordan de voksnes holdninger til kjønn er, og hvordan dette påvirker barn i deres møte med egen kropp og identitet. Barns kjønnsidentitet skapes i en slags middelvei mellom de forventningene samfunnet har til det enkelte kjønn, og de sosiale konstruksjonene barna møter som følger av de voksnes holdninger til kjønn og identitet (Emilsen, 2015).

2.1.4 Kjønsroller

Kjønsroller handler ofte om at samfunnet tildeler oss forutbestemte roller. I enkelte tilfeller kan man selv tildele seg disse. I samfunnet har man normer og forventninger som er menneskeskapt og forhåndsbestemt for hvilke roller det enkelte kjønn skal ha eller tilegne seg. Askland & Rossholt (2009) sier noe om at man gjennom de forståelsene man får av hvordan andre ser på oss, kan man tolke hva slags forventninger mennesker rundt oss og samfunnet forventer av oss som gutt eller jente, mann eller kvinne. Emilsen (2015) skriver også at kjønnsroller betyr at man tilpasser seg de forventninger og krav som er forbundet med det biologiske kjønn man har.

2.1.5 Kjønnskategorier

Kjønnskategorier omhandler at man ofte har et behov for å kategorisere kjønn i kvinne og mann, jente og gutt. Det er ofte slik at man sammenligner disse kategoriene og ser på forskjeller og likheter. Emilsen (2015) nevner at disse kategoriene i dag blir utfordret da det er mennesker som ikke ønsker å bli kategorisert til den ene eller den andre av disse kategoriene.

2.1.6 Kjønnstereotyper

Kjønnstereotyper er et ord som stammer fra det greske ordet stereo som betyr «fast», og typos som betyr «form», med andre ord er dette et statisk begrep. Dette begrepet omhandler at det finnes mange samfunnsskapt stereotypier om hvordan det enkelte kjønn skal være, hvordan det bør være og hva som forventes av det (Emilsen, 2015).

2.2 Diskurser i barnehagen

Diskurser er i følge Otterstad & Rhedding-Jones (2011) det man ikke kan se eller høre, men det som utøves i praksis hver dag på grunnlag av måten man tenker på. Det er mange forståelser av diskursbegrepet, og jeg ser på diskurser som noe som blir synliggjort i det daglige gjennom språk, kroppsspråk, handlinger og tankemønster. Men diskurser er også noe som er samfunnsskapt og som vi alle lar oss påvirke av i en eller annen grad.

Skoglund (2011) sier også noe om diskurs og hvordan man kan forstå dem som noe som systematiserer hvordan man tenker, handler og praktiserer. I barnehagen finner man samfunnsskapt diskurser som burde utfordres og stilles spørsmål ved oftere enn det kanskje blir gjort. Det er derfor viktig at man i barnehagen er kritisk til seg selv og sine kolleger ved at man tør å stille spørsmål og utfordre den pedagogiske praksisen, slik at man på denne måten kan være med på endre de rådende diskursene som kommer frem i det daglige arbeidet i barnehagen. På denne måten kan man bli bedre på å se barn som subjekter og ikke kategorisere de ut ifra hvilket kjønn de har og forventningene samfunnet har til disse.

Diskurser er noe mennesker som en del av et samfunn er med på å skape, gjennom å forholde oss til uskrevne regler som blir «bestemt», og man kan ofte tenke at det er slik det er fordi det alltid har vært slik.

Askland & Rossholt (2009) snakker om at man har forestillinger om hva som er typisk feminint og hva som er typisk maskulint, og at det er disse diskursene som er samfunnsskapt

gjennom kunnskaper man tilegner seg om kropp. Videre nevner Askland & Rossholt (2009) at en diskurs blir blant annet til gjennom tale (men også gjennom kroppsspråk, det nonverbale og det som står skrevet) og den uttrykkes gjennom språket vårt, samtidig som man også kan se en diskurs komme tydelig frem i praksis ved hjelp av kroppsspråk og måten man handler på. På denne måten kan en bestemt diskurs være med på å styre hvordan man tenker og handler på og våre tanker blir forhåndsorganisert. Dersom man skal se på diskurs innenfor kjønn og likestilling i barnehagen, kan man for eksempel se at det er en gjeldende diskurs at jenter er snille og liker å lese og leke familie, mens gutter er mer voldsomme av seg og liker å bygge Lego og lekeslås.

2.3 Makt

Makt er et sentralt begrep i barnehagen. Det kan gjelde barnehagelærerens rolle og makten man har som voksen, eller det kan handle om makten de samfunnsskapt diskursene har for hvordan man skal tenke om kjønn. Askland & Rossholt (2009) snakker om at der det finnes makt, finnes det også det man kan kalle motmakt. Dette kan ses i sammenheng med at dersom det ligger makt hos barnehagelæreren, vil det også ligge motmakt hos barnegruppa. Videre sier de at det ligger makt i en diskurs ved at den daglig kommer til syne gjennom holdninger, tanker og ord, men samtidig finnes det motmakt hos de som utøver diskursen, og man kan på denne måten utfordre gjeldende diskurser i barnehagen. Lind (2015, s. 43) sier noe om at makt kan forstås som noe som ligger i relasjoner. Videre skriver hun at makten i en relasjonell sammenheng eksisterer når noen utøver den, men at makt også er noe som produseres i diskurser og i det sosiale samspillet mellom mennesker. Man kan se begrepet makt i sammenheng med de diskurser som er gjeldende når det kommer til hva og hvem som er hvilket kjønn, og at man på denne måten kan utfordre den rådende diskursen ved å bryte med det fastlåste tankemønsteret som sirkulerer i personalgruppa.

Tholin (2015) sier noe om at hvordan man svarer barn på deres måter å kommunisere på, kan være med på å definere den voksnes makt i relasjonen med barn. Videre skriver hun om at makt er for mange et ladet begrep, med andre ord et begrep vi kan forstå som noe som kan definere en situasjon eller en relasjon mellom mennesker som er i samspill med hverandre. Som barnehagelærer har man mye makt i møte med både barn og kolleger. Jeg støtter meg her til det Tholin (2015) sier når hun snakker om at det er viktig at man er bevisst denne rollen i

møtet med barn slik at man legger til rette for en hverdag som skal fremme det beste for de ulike individene man møter i barnehagen. Makt kan ha ulike utfall, disse kan være destruktive og konstruktive, og det er i rollen som barnehagelærer at man har muligheten til å avgjøre hvilken retning utfallene får. Dette kan man også se i sammenheng med at man som barnehagelærer i møte med barn bør kunne skille mellom det å ha makt over noe, og det å ha makt til noe.

2.4 Barnehagelæreren som etisk rollemodell

Begrepet rollemodell er flittig brukt i barnehagesammenheng, og det er stadig fokus på hvordan man skal være som rollemodell for barn i barnehagen. Askland & Rossholt (2009) sier noe om at man er en rollemodell ut ifra den væremåte man innehar i sosialt samspill med andre. Denne rollen har en stor kraft til å påvirke barn. Også innenfor det å være en god rollemodell finnes det diskurser som sier hvordan man skal være som voksen i barnehagen, og man kan i arbeid for å fremme likestilling mellom kjønn gå litt i fella og for eksempel kategorisere de voksne ut ifra kjønn eller delegere arbeidsoppgaver basert på kjønn.

I min praksisbarnehage var det på avdelingen der jeg var, en kvinnelig pedagogisk leder, en kvinnelig pedagogisk medarbeider og en mannlig pedagogisk medarbeider. I flere situasjoner fikk jeg se at den mannlige medarbeideren ofte fikk de litt tyngre praktiske oppgavene, som å måke snø, snekre, løfte tunge ting. Dette ble ofte begrunnet med at dette passet han som er «mann» og liker å jobbe praktisk. Her ser man hvordan de voksne som rollemodeller også blir påvirket av det samfunnskapte når det kommer til kjønnsrollemønster som er tildelt kjønnene fra før av, og at det er disse inndelte rollene man må tørre å flytte litt på for å få forventningene til kjønn endret.

Tholin (2015) sier noe om at man som barnehagelærer i arbeid med barn bør ha reflektert rundt hvem man ønsker å være i møte med andre mennesker. I den pedagogiske praksisen kommer de grunnleggende holdningene og verdiene frem i arbeidet man gjør og måten man tilnærmer seg andre på. Verdier og holdninger handler om menneskesyn, og man vil se på en barnehagelærer i møte med barn hvilket barnesyn den enkelte barnehagelærer har. Verdier og holdninger er dynamiske, og dette vil endres over tid da samfunnet og synet på barn stadig er i endring.

I Rammeplan for barnehagen står det: «Hvordan personale møter barns uttrykk gjennom kropp, språk, følelser og sosiale relasjoner har betydning for deres læring» (KD, 2011, s. 33), og skal man se dette i sammenheng med barnehagelærerens verdier og holdninger blir det mer tydelig at man bør være reflektert i sin rolle rundt barna. Jeg støtter meg til det Rodd (2013) skriver om at man som ansatt i barnehagen bør ha og tilegne seg kompetanse til å møte det barnet man er i en relasjon med, på det nivået barnet befinner seg. Rodd (2013) sier noe om at det er viktig at man har kunnskaper med tanke på kommunikasjon i samspill med andre. Dette kan sees i sammenheng med det å skulle møte barns ulikheter på en god måte, slik at man får tilrettelagt for gode utviklingsmuligheter for alle barn på avdelingen. Som barnehagelærer er man en rollemodell for barn og andre ansatte og bør gå frem som et godt eksempel for hvordan man skal være i møte med foreldre og deres sett av forventinger og behov.

I arbeid med barn er etikk og moral sentrale begreper, og disse blir ofte brukt om hverandre. Likevel er ikke alltid betydningen den samme. I følge Tholin (2015) kan moralbegrepet ofte relateres en konkret handling eller oppførsel, mens man i motsetning kan se at etikkbegrepet handler mer om at man gjenspeiler refleksjon over handlinger, og de normer og verdier som styrer oss. Etikk kan sees på som reglene man bruker når man vurderer handlingene man gjør. Tholin (2015) sier at man på en enkel måte kan skille mellom etikk og moral slik: etikken handler om teori og moral handler om praksis. I barnehagen vil det dukke opp utallige situasjoner hver dag hvor man burde stoppet opp og tenkt over den profesjonsetiske rollen man har som barnehagelærer.

Hensikten med at man benytter seg av etikk i det pedagogiske arbeidet handler om at man skal være åpen for å rette et kritisk blikk mot egen og andres yrkespraksis. Slik kan man som barnehagelærer stoppe opp i sin pedagogiske praksis, og vurdere prosesser man er i, har vært i gjennom og se væremåter rundt barn og kolleger. Videre skriver Tholin (2015) at man i barnehagelærerprofesjonen bør være åpen og interessert i å foreta tolkninger og forståelser som kan vurderes på en måte som fører til at det pedagogiske arbeidet kan endres og forbedres.

Diskursetikken er svært sentralt sett i sammenheng med de diskursene som skapes i barnehagene på grunnlag av holdninger og verdier personalgruppen har. Tholin (2015) snakker om at man gjennom diskursetikken kommer frem til et sett av regler man skal

forholde seg til. Innenfor diskursetikken er det fokus på at man vektlegger kommunikasjon mellom mennesker og at man på denne måten skal danne en arena hvor man kan diskutere seg frem til gjeldende sett av normer og regler.

2.4.1 Profesjonelt skjønn

Eik (2013) snakker om at profesjonelt skjønn handler om at man i pedagogisk arbeid må kunne tilpasse seg til situasjonen og menneskene i den. Som profesjonsutøver vil man møte situasjoner hvor det kreves at man har god beslutningsevne. Tholin (2015) skriver at arbeidet en barnehagelærer gjør, er basert på teorier, praktisk kunnskap og de holdninger og verdier man har. Det er aldri en fasit for hvordan man kan gjøre noe i arbeid med barn, og derfor står man overfor mange etiske dilemmaer daglig, men som man sjeldent får tid og mulighet til å sette seg ned for å diskutere og reflektere rundt. Handlinger man gjør, er basert på en etisk holdning man innehar. Det er ikke gitt at man i alle kontekster man er i, kan løse den ved hjelp av generell kunnskap, og det er i nettopp disse situasjonene man blir nødt til å bruke skjønn. I denne sammenheng det det profesjonelle skjønn som handler om at man bruker sin kompetanse som barnehagelærer til å ta en beslutning man mener vil være til det beste der og da. Man har ikke alltid tid til å overveie det som skjer, og man blir derfor nødt til å resonnerer seg frem til en løsning i nuet.

3.0 Valg av metode

I kapittel 2 skrev jeg om sentrale begreper og teori jeg ser i sammenheng med tema for min oppgave. I kapittel 3 vil jeg si noe om hva som kjennetegner en metode, her vil jeg fokusere på kvantitativ og kvalitativ metode. Deretter vil jeg legge frem mitt valg av metode og si litt om dette. I denne oppgaven er også diskursanalyse sentralt, og jeg vil derfor si noe om dette. Til slutt legger jeg frem etiske refleksjoner med tanke på forskning på internett.

3.1 Hva er metode?

Metode er et redskap man bruker når man skal undersøke noe. Metode er en måte vi kan arbeide på for å komme frem til kunnskap, eller for å undersøke teori. Sosiologen Vilhelm Aubert sier noe om at metode er et middel man kan benytte seg av for å løse problemer og/eller komme frem til ny kunnskap. I denne oppgaven vil jeg derfor presentere de to metodene kvantitativ og kvalitativ metode. Jeg nevner kort en beskrivelse av hva som kjennetegner en kvantitativ metode fordi jeg også kunne valgt å benytte meg av denne metoden i oppgaven. Likevel har jeg valgt å benytte meg av kvalitativ metode da jeg mener at denne metoden gjør at jeg vil kunne gå mer i dybden på det jeg vil se nærmere på (Dalland, 2012).

3.1.1 Kvantitativ metode

I likhet med Dalland (2012), skriver også Bergsland & Jæger (2014) noe om at når man benytter seg av metoden vi kaller kvantitativ metode omhandler denne metoden om at man får informasjon man søker etter ved hjelp av målbare enheter. Her undersøker man tall som gjør at man kan utføre regnestykker og at man på denne måten kan finne gjennomsnitt eller prosentandel.

3.1.2 Kvalitativ metode

Bergsland & Jæger (2014) snakker om at den kvalitative metoden er en forskningsmetode som baserer seg på et spekter av metoder; intervju, observasjon, analyser av dokumenter, bilder og samtaler.

Den kvalitative metoden foregår på den måten at man heller ser etter meninger og opplevelser som man ikke kan knytte til tall eller prosenter. Her er man interessert i hva deltakeren som deltar i undersøkelsen har å si, og på denne måten kan man gå i dybden på dette. Sentrale ord

vi kan knytte til denne metoden kan være å fordype seg, dybde, nærhet til feltet, det man vil finne ut mer om, forståelse og deltaker (Dalland, 2012).

3.2 Valg av metode

I denne oppgaven har jeg valgt å benytte meg av kvalitativ metode. Jeg vil finne relevant teori til det feltet jeg ønsker å se nærmere på slik at jeg kan knytte de data jeg finner til teori innenfor feltet. Jeg vil se nærmere på utdrag fra utvalgte årsplaner og hva de skriver om likestilling i barnehagen, og hvordan de skriver at de skal arbeide rundt dette temaet. Derfor vil jeg også komme med eksempler fra praksisfeltet dersom jeg ser at det er rom for det, da eksempler fra praksisfeltet ofte er svært relevante å bruke for å se sammenhengen mellom teori og praksis. Slik vil man få belyst problemstillingen fra en annen relevant vinkel enn ved å kun benytte seg av teorien.

Jeg vil også bruke punktene under 'Hvordan gjøre en diskursanalyse' som en pekepinn til å se nærmere på hva som tilsynelatende er fokus når det kommer til arbeid med likestilling i de to utvalgte barnehagene. Slik vil jeg forsøke å se på hvilke diskurser som råder i barnehagene.

Min problemstilling er som følger:

På hvilke måter synliggjøres diskursive praksiser i utvalgte barnehagers årsplaner?

Filosofen Gadamer hevder at ingen metode kan bunnskrape sannheten, og han mener at de forutsetningene vi mennesker har er med på å forme spørsmål og endre våre svar og tankemønster (Dalland, 2012). Dette kan vi se i sammenheng med at jeg ikke forventer å komme til bunns i hvordan barnehagene jobber med likestilling, men jeg vil se på måten de skriver om temaet, hva de tenker og hvilke holdninger den enkelte barnehage har til likestilling og arbeid med dette, altså gjøre en analyse.

3.3 Diskursanalyse

I følge Askland & Rossholt (2009) er ikke diskursanalyse basert på kun en teori, men flere. Videre sier de at det er flere kjennetegn man kan trekke frem når man skal gjøre en diskursanalyse. Å gjøre en analyse av en diskurs handler om å identifisere noe, og man forsøker gjerne å kartlegge hvilke kategorier man bruker som utgangspunkt for oppfatninger man har av hva som er mann eller hva som er kvinne, eller hvordan man skal være i disse kjønnsrollene. Dersom man vil se nærmere på barnehagens praksis, er et verktøy som diskursanalyse fint å benytte seg av. Slik kan man se på hvordan de ansatte ser på barn, og man kan kartlegge hvilke diskurser som finnes innad i barnehagen. Askland & Rossholt (2009) har skissert en liste for hvordan man gjennomfører en diskursanalyse, og nedenfor vil jeg skissere dette med egne eksempler slik jeg forstår deres analyse og selv benytte meg av deres punkter i min analyse.

3.3.1 Hvordan gjøre en diskursanalyse

1. Hvordan de ulike sosiale praksisene skaper mening for oss, er nært knyttet til hvilke kategorier vi bruker.
For eksempel: hva gutter leker med, hva som forventes av jenter, roller det forventes at kvinnelige og mannlige ansatte tiltre.
2. Hvorfor noen kategorier og sosiale praksiser passer bedre sammen enn andre kategorier og sosiale praksiser, handler mye om de følelsesmessige meningssammenhenger vi inngår i som mennesker.
For eksempel er en kvinnelig diskurs at 'kvinner liker å gjøre husarbeid' eller at 'gutter ikke liker estetiske aktiviteter'.
3. Den institusjonelle basisen for diskursen identifiseres.
Diskursen er godtatt og normalisert ved at det ikke stilles spørsmål ved den eller ses på som noe man bør endre.
4. Til slutt evalueres den sosiale maktrelasjonen og effekten av ulike diskurser.
Man ser diskursene i den pedagogiske praksisen i barnehagen, og makten denne har over de som utøver diskursen. For eksempel at gutter ikke liker estetiske aktiviteter, denne diskursen kan bli stereotypisk og dermed værende i barnehagen.

3.4 Ethiske refleksjoner

I denne oppgaven har jeg valgt meg ut to årsplaner som jeg har funnet på internett. Dalland (2012) snakker om at under forskning kommer etikken inn som en veiledning for hva som er rett og galt, og for hvilke valg vi foretar oss og hvordan dette kan påvirke andre. Dette kan vi se i sammenheng med at jeg har gjort et bevisst valg ved at jeg har valgt å kalle de to utvalgte barnehagene for barnehage 1 og barnehage 2 av den grunn at jeg ikke ønsker at fokuset skal være på hvilken barnehage som har hvilken diskurs, men heller på hvor forskjellig man kan jobbe med et tema som likestilling og hvor ulike diskurser som finnes. Jeg ønsker på denne måten at fokuset skal være ulikhetene og de forskjellige måtene å jobbe på, og ikke på hvilken barnehage som gjør hva.

Ved å bruke internett som forskningsfelt er det viktig å ta hensyn til at det kan være mulig å finne frem til informantens eller en tredjeparts identitet (NESH, 2014). I denne sammenheng er ikke barnehagene jeg benytter meg av i oppgaven anonymisert av den grunn at jeg ikke intervjuer eller er i samtale med noen tilhørende den enkelte barnehage. I tillegg har jeg funnet årsplanene på internett, som tilsier at disse ligger ute som offentlige dokumenter.

4.0 Rådende diskurser i barnehagen

I forrige kapittel beskrev jeg hvilke metoder man kan benytte seg av, og mitt valg av metode. Jeg presenterte diskursanalyse og hvordan man kan gjøre en slik analyse for å se nærmere på de diskurser som ser ut til å eksistere i barnehagene. Jeg vil legge til at jeg har gjort et bevisst valg når jeg bestemte meg for hvilke årsplaner jeg ville ha med i oppgaven. Grunnen til at jeg har valgt årsplaner som tenker i litt forskjellige retninger, er fordi jeg på denne måten kan vise ulike sider ved arbeid med likestilling. Jeg har ikke vært ute i de aktuelle barnehagene og observert hvordan de jobber med likestilling i praksis, derfor vil mine forståelser av hvordan det ser ut til at de planlegger å jobbe med temaet, komme til syne. I dette kapitlet vil jeg ta for meg utvalgte utdrag fra årsplaner og redegjøre for hvordan de skriver at de skal arbeide med likestilling. Dette vil jeg se opp mot problemstillingen min og belyse med relevant teori.

4.1 Presentasjon av utvalgte barnehagers årsplaner

I årsplanene jeg har valgt å se nærmere på, har jeg tatt frem følgende om hvordan de tenker å arbeide med likestilling:

Barnehage 1: «Alle ansatte i barnehagen har et ansvar for å være gode rollemodeller i det vi gjør. Vi må ha voksne som tør å ta diskusjoner og sette inngrrodde stereotyper på prøve» (2016, s. 8).

Barnehage 2: «Personalet ønsker å være gode rollemodeller der fokus vil være at alle skal ha de samme tilbudene og opplevelsene, uavhengig av kjønn, etnisitet og religion» (2013, s. 20).

4.1.1 Barnehage 1

Dersom vi skal se nærmere på utsagnet til barnehage 1, og se på hva de sier at de fokuserer på når det kommer til likestilling i barnehagen, kan vi se at personalet i denne barnehagen skal være mennesker med en holdning som sier at man skal tørre å være kritisk og åpen for å utfordre og utforske egen pedagogisk praksis. De skriver at alle ansatte i en barnehage har et ansvar når det kommer til det å være en god rollemodell for barna. Dermed kan man ut ifra dette forstå det slik at dette er en barnehage som jobber aktivt med å bryte med de rådende diskursene for hvordan man skal handle, tenke og se på likestilling, likeverd og kjønn. De er opptatt av å være kritiske og tørre å diskutere med både barn, foreldre/foresatte og kolleger

(slik jeg forstår det). Deres utsagn kan forstås slik at personalet i barnehagen er opptatt av at deres sosiale praksis stadig skal stilles spørsmål ved slik at de kanskje unngår å 'låse seg fast' i bestemte mønstre for hvordan man ser kjønn og likestilling, og for hvordan man jobber med dette. Deres sosiale og pedagogiske praksis er bygd opp på en diskurs som sier at man skal tørre å stille spørsmål og reflektere over det man gjør i praksis slik at man på denne måten skal bli bedre til å arbeide med og fremme det aktuelle temaet.

4.1.2 Barnehage 2

I utsagnet til barnehage 2 står det skrevet at personalet i denne barnehagen ønsker å være gode rollemodeller med et fokus på at alle barn skal få de samme tilbudene og opplevelsene uavhengig av kjønn, etnisitet og religion. Slik jeg forstår det de skriver ut ifra deres årsplan, kan man se det slik at de er åpne for en variert hverdag i barnehagen, men et fokus på at alle barn skal bli sett og hørt. Dette kan være en god måte å jobbe bevisst med likestilling rundt barn på, da det ut ifra hva de skriver at de skal ha fokus på, tilsynelatende vil være en hverdag hvor inkludering og anerkjennelse skal komme tydelig frem. Det kan forstås slik at de ønsker å jobbe aktivt med å fremme inkludering innad i barnehagen, da de nevner ordene etnisitet og religion i sin årsplan. De skriver også at de ønsker å være gode rollemodeller og at arbeidet med likestilling skal komme frem i deres roller sammen med barna ved at de ønsker å tilrettelegge for at alle barn får tilbud om det samme. Jeg forstår det slik at i denne barnehagen er det en diskurs med fokus på at alle skal få være med og bli sett og hørt, og at deres pedagogiske praksis er basert på inkludering og ansatte som er bevisste i sin rolle rundt og med barna.

4.1.3 Min forståelse av barnehagenes likestillingsdiskurs

Slik jeg analyserer utsagnet deres, ser jeg at barnehage 1 har en diskurs som sier at man skal være nysgjerrig og interessert i å se på praksisen man er en del av, slik at man kan stille hverandre spørsmål og diskutere og reflektere sammen rundt det man lurer på og det man ønsker å se nærmere på. Det kan se ut til at personalet i denne barnehagen ønsker å gå i dybden på det aktuelle temaet, og slik bidra til at barna får en hverdag med voksne som er bevisste i sine holdninger, kroppsspråk og måten de snakker til andre mennesker på. Her ser det ut til at de er opptatt av den voksnes rolle i samspill med barna, og ut ifra det de sier at de skal jobbe med, kan det virke som at de er bevisste rundt sitt arbeid med barn og rollen man

har i arbeid med dem og ikke minst bevisstheten rundt den viktige oppgaven man har når man er så heldig å få lov til å jobbe med barn. Jeg forstår det at personalet er bevisst rundt hvordan den enkelte ansatte ser seg selv i arbeid med barn og hvordan man ser kjønn, likestilling og likeverd, og hvordan dette gjenspeiles i personalets handlinger.

Jeg forstår det slik at diskursen i barnehage 2 handler om at man kanskje ikke er like nysgjerrig på hvorfor man gjør som man gjør, og hva man kan gjøre annerledes for at barn skal få oppleve likestilling i barnehagen. Her kan det se ut til at de ikke har et like stort fokus på å utfordre og utforske egen praksis, som hva barnehage 1 kan se ut til å ha. Det kan se ut til at den rådende diskursen i denne barnehagen er slik at likestilling handler om at alle skal få oppleve det samme.

Selv om barnehage 2, tilsynelatende ikke ser ut til å gå like mye i dybden som barnehage 1, betyr ikke det at denne barnehagen ikke jobber aktivt og bevisst med likestilling, heller tvert imot. Det kan være at personalet i denne barnehagen jobber mer bevisst med likestilling enn det som kommer til syne i utsagnet fra deres årsplan. Slik det står skrevet i Rammeplanen, er det lagt opp på en måte som gjør det mulig for hver enkelt barnehage å arbeide med bestemte temaer slik de ser det og med det fokuset man selv ønsker. Også i denne barnehagen er det fokus på en bevisstgjøring rundt personalets ansvar som gode rollemodeller for barna og i samspill med dem.

I temahefte for arbeid med likestilling står følgende: «Likestilling handler om relasjoner og om å se og legge forholdene til rette for pedagogisk virksomhet som ikke reproducerer tradisjonelle kjønnsrollemønstre» (Rossholt, 2006, s. 7). Skal man se dette utsagnet i sammenheng med diskursene for hvordan man utøver og jobber med likestilling i barnehagen, kan man se det slik at det i stor grad handler om relasjoner og om hvordan man forholder seg til, blir møtt og møter andre mennesker.

Det ser ut til at barnehage 2 ikke har det samme fokuset på å være kritisk og stille spørsmål til egen praksis som barnehage 1 har. Er det likestilling at alle barn får tilbud om de samme opplevelsene uavhengig av etnisitet, religion og kjønn? Selv mener jeg at i et arbeid med å fremme likestilling er det en viktig faktor at ingen barn trenger det samme for å føle seg likestilt og derfor kan det bli en utfordring å tilby barn likestilling, dersom personalet baserer

seg på at alle skal få de samme tilbudene og opplevelsene. På denne måten kan det se ut som at denne diskursen om arbeid med likestilling er blitt normalisert innad i barnehagen, og at den har mye makt i forhold til hvordan man kan arbeide med kjønn og likestilling rundt og sammen med barna.

4.2 På hvilke måter synliggjøres diskursive praksiser i utvalgte barnehagers årsplaner?

I dette underkapittelet vil jeg legge frem hvordan diskursene synliggjøres i de utvalgte barnehagenes årsplaner.

4.2.1 Å være kritisk i sitt arbeid

I Rammeplan for barnehagen står det på en åpen måte hvordan man skal utøve likestilling i praksis, og hvilke krav man har å forholde seg til. Det kan forstås slik at hver enkelt barnehage står fritt til å legge opp det pedagogiske arbeidet med tanke på relevante og aktuelle temaer. I revidert Rammeplan som trer i kraft høsten 2017 står det: «Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet». (KD, 2017, s. 3). Her ser man at det kommer til å være et større fokus på begrepet likeverd og det å anerkjenne alle på tross av ulikheter og forskjeller. Den nye rammeplanen nevner også flere elementer de legger i arbeid med likestilling og likeverd som skal sees på som sentrale i arbeid med det aktuelle tema. Ved å se på dette utdraget blir man bevisst at man i arbeid med likestilling er innom så mye mer enn kjønn, etnisitet og religion.

Når man skal jobbe bevisst med et så stort tema vil det være en viktig del av oppgaven at man snakker sammen innad i personalgruppa, og jobber aktivt med å tørre å stille spørsmål rundt sin egen og andres pedagogiske praksis. Det «skumle» ved diskurser, er at disse nesten alltid, vil jeg tørre å påstå, er tilstede og systematiserer og kontrollerer oss som rollemodeller mer enn man er klar over. De er med på å avgjøre hvordan man tenker om kjønn, og hvordan man er med på å konstruere kjønn, samtidig som de er med på å styre de ansatte i deres rolle sammen med barna og ikke minst hvordan man ser dem, og møter dem. Wahlström (2004) skriver at gutter ofte tildeles en hovedrolle ved at de under lek lager lyd, beveger seg mer og blir lettere lagt merke til og irettesatt. Jenter på den annen side blir tildelt en birolle fordi de

kategoriseres som et kjønn som leker mer detaljerte og rolige leker og snakker sammen. Dette er samfunnsskapt diskurser man bør stille spørsmål ved. Av den grunn bør man kanskje vær kritisk til seg selv og andre i arbeidet med likestilling i barnehagen, da det er fort gjort at man går inn i disse «fastlåste» mønstrene og ikke tenker noe mer over hvorfor man gjør som man gjør, og hvilke resultater dette gir i det pedagogiske arbeidet, og ikke minst for hvordan barna vokser opp i forhåndsbestemte kjønnsroller.

Ser man på hvordan barnehage 1 skriver at de skal jobbe med likestilling, kan man se at de er opptatt av å ha et fokus rundt det å utfordre sin pedagogiske praksis, i håp om denne skal bli løsrevet fra de rådende diskursene som finnes i samfunnet de er en del av. I barnehage 2 skriver de også at de ønsker å fremme likestilling med like muligheter og opplevelser for alle barn, dermed ser man her en barnehage som er opptatt av utvikling. Men på en annen måte enn barnehage 1, ved at barnehage 2 tenker kanskje litt mer overfladisk (?) rundt temaet, mens barnehage 1 uttrykker at de ønsker å gå i dybden på sitt arbeid med likestilling. Likevel kan det forstås slik at begge barnehagene går inn i arbeid med likestilling, med en innstilling til at man skal tørre å utfordre det vante, det man tidligere har gjort uten å reflektere over i ettertid.

Hvorfor man tenker at jentene på avdelingen helst vil være inne og leke med dukker og lese bøker, mens guttene helt sikkert vil være med ut slik at de kan få leke i sandkassa og sykle, handler om disse diskursene som er en påvirkende faktor for hvordan man tenker og handler. Det er barnehagelæreren og resten av personalgruppen som rollemodeller for barna som har muligheten til å utfordre de typiske stereotypene for sosialt kjønn og hvordan disse blir sett og møtt og for hvordan man kategoriserer hva som er typisk for det biologiske kjønn.

4.2.2 Hvordan synliggjøres makt?

I arbeid med barn har man i relasjon med dem mye makt, både når det kommer til avgjørelser i løpet av dagen, men ikke minst når det kommer til hvordan man velger å se og møte enkeltbarn. Skal man se utdragene fra årsplanene i sammenheng med makt, kan vi se det slik at barnehagelæreren har mye makt når det kommer til hvordan de velger å jobbe med likestilling. Det er viktig at man er bevisst i sin rolle som barnehagelærer og vet hvordan man kan bruke denne makten uten at man misbruker den. Man kan tenke slik at man har makten til å kunne gjøre endringer, til å være den som tar initiativ til at endringsprosesser kan tre i kraft.

Jeg forstår det slik at barnehage 1 er klar over den makten de kan sitte på, og at de ønsker å bruke den til å utfordre deres pedagogiske arbeid og stille spørsmål til den jobben de gjør, med et mål om at de skal bli bedre rollemodeller. Det kan forstås slik at barnehage 2 er bevisst den makten de sitter på som rollemodeller for mange ulike barn, og jeg forstår det slik at de også er åpne for at endringer for fastlåste tankemønstre og handlinger skal skje. Man kan se det slik at barnehage 2 har et ønske om å bli bedre på å utfordre det tankemønsteret som eksisterer i barnehagen ved å åpne opp for en mer åpen tilnærming til likestilling, både når det gjelder kjønn, men også etnisitet og religion.

På en avdeling vil man møte mange ulike barn, og som barnehagelærer i samarbeid med resten av de ansatte på avdelingen skal man legge til rette for et utfordrende miljø som skal være inspirerende for alle barna på avdelingen. Eksempelvis kan man se det slik at barnehage 1 tar sin oppgave som rollemodeller seriøst ved at de skriver at de påtar seg et ansvar og ønsker å gå frem som gode forbilder ved å sette inngrrodde stereotyper på prøve. Det kan se ut som at personalet i denne barnehagen tar sin oppgave på alvor, og at de har et oppriktig ønske om at de diskursene som råder rundt likestilling, forhåpentligvis skal kunne brytes og stilles spørsmål ved. Det kan forstås slik at personalet ønsker å bryte med det tradisjonelle synet på sosialt kjønn og samfunnets tildelte kjønnsroller.

Da jeg var i praksis fikk jeg se hvordan makten i relasjonen mellom voksen-barn påvirker barnas hverdag i stor grad. Dette var på en avdeling med barn i alderen 4-5 år, og det var rett før lunsj. Et par av guttene ville så gjerne ta frem dukkene og leke i kjøkkenkroken. De gikk bort til en av assistentene og spurte om hun kunne hjelpe dem med å ta ned dukkene fra hylla. Assistenten møtte disse to guttene med et kort og lite utfyllende svar: «Nei, nå er det snart mat. Dere kan vel leke med småbilene i mellomtiden, det liker jo dere gutter!». Her fikk jeg ikke bare se en voksen som ikke anerkjenner barna ved at ta seg tid til å forklare dem hvorfor det passet dårlig med en ny lek der og da, men i tillegg kategoriserte hun barna ut ifra den «fastlåste» diskursen som sier at gutter liker å leke med biler. Da dette var en ren observasjon, vet jeg ikke hva slags baktanker assistenten hadde, og om hun egentlig var bevisst i sitt valg av ord, men her ser vi et godt eksempel på at hun kunne brukt sitt profesjonelle skjønn på en annen måte.

Likevel er dette et godt eksempel på at man som rollemodell for barn har mye makt til å tilrettelegge for hvordan de blir møtt og for hvordan dagen deres blir tilrettelagt. Skal man være åpen for å utfordre de rådende diskursene i barnehagen, og ikke minst i samfunnet man er en del av, bør man ha en innstilling om at kjønn ikke trenger å være det normen sier at kjønn er, og at man bør jobbe aktivt i hverdagen for å ikke kategorisere kjønn ut ifra samfunnets forståelser av hva kjønn er og hvilket kjønn som liker å leke med hva.

4.2.3 En bevisst barnehagelærer

I Rammeplan for barnehagen står det:

«Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering». (KD, 2011, s. 21).

Med utgangspunkt i dette har man en viktig rolle i arbeid med barn, og det er viktig at man er bevisst denne rollen når man kommer i barnehagen og gjør seg klar for arbeidsdagen. Man kan ha ulike verdier privat og i arbeidssammenheng, og i barnehagen er det viktig at man fremmer de verdiene barnehagen ser på som sentrale i sin pedagogiske praksis. I barnehagen trer man inn i en tildelt rolle, og ut ifra den rollen man har kommer holdninger og verdier tydelig frem gjennom kommunikasjon og kropp. De tanker og oppfatninger man har av hva som er typisk for sosialt og biologisk kjønn, kan være diskurser som er fastlåste for hvordan man ser kjønn, og ikke minst for hvordan man møter kjønn. Disse diskursene kommer også frem i det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Barnehage 1 skriver at de ønsker å være gode rollemodeller for barna, ved at de ikke er redd for å tre ut av det «trygge» og utforske nye tanker og syn på hva som er kjønn og hvordan man på best mulig måte kan likestille i barnehagen. På samme måte kan man si at barnehage 2 også uttrykker at de ønsker å jobbe med å fremme likestilling, ved at de har et fokus på kjønn, etnisitet og religion, og ønsker å sette disse elementene i fokus i sitt arbeid med likestilling.

Som tidligere nevnt er de to barnehagene slik de fremskriver det, engasjert i sitt arbeid med likestilling. Slik jeg analyserer utsagnene barnehage 1 og 2 skriver om likestilling, vil jeg si at de er interessert i å jobbe for at likestillingsprosesser i deres pedagogiske praksis skal bli bedre. Ser man arbeidet med likestilling i sammenheng med det å være gode rollemodeller, vil

dette også innebære at personalgruppene er nødt til å reflektere rundt sine verdier og syn på kjønn og deres syn på hva man ser på som likestilling. Alle menneskene i en personalgruppe har hver sin bagasje som inneholder hvert sitt syn på kjønn, hva som er typisk for sosialt og biologisk kjønn, likestilling og hvordan man kan jobbe med og fremme dette i den pedagogiske praksisen.

Våre verdier og holdninger påvirker oss i møtet med andre mennesker, og i barnehage-sammenheng er det viktig at man har innarbeidet felles holdninger og verdier som skal komme til syne i det pedagogiske arbeidet. Wahlström (2004) sier noe om at man som rollemodell ikke alltid klarer å se sin egen rolle i helheten. Slik kan vi si at som rollemodell for barn bør man være bevisst sin egen rolle og ikke fraskrive seg ansvar med å skylde på den makten samfunnet eller diskursene har. I arbeid med likestilling er det sentralt at man snakker sammen om hvordan man handlet og møtte barn(a) i den aktuelle situasjonen og hva man kunne gjort annerledes og på hvilke måter det ville påvirket utfallet. Slik kan man bli mer bevisst i sitt møte med barn og på denne måten jobbe aktivt med å fremme likestilling og endre den rådende diskursen innad i barnehagen.

På en annen måte kan man si det slik at man jobber med å bli mer bevisst egen bruk av det profesjonelle skjønnet, som handler om at man tilegner seg kunnskaper og erfaringer man tar med seg i daglige dilemmaer man står ovenfor. Jeg forstår det slik at både barnehage 1 og barnehage 2 ønsker å være bevisste rollemodeller som aktivt utfordrer sin barnehagehverdag ved at de går inn i endringsprosesser som følge av at de ønsker at deres pedagogiske praksis skal bli bedre i møtet med ulike barn og på hvilke måter disse kan bli likestilt på en rettferdig måte.

5.0 Avslutning

Avslutningsvis, etter jeg har lest mine egne tanker rundt hvordan man kan jobbe med likestilling i barnehagen og hvordan jeg forstår at barnehage 1 og 2 arbeider med likestilling, vil jeg understreke at det ikke finnes noen fasit eller konklusjon for hva som er riktig eller feil måte å fremme likestilling på. Det er ingen oppskrift på hvordan man skal møte enkeltbarn og hvordan man skal være som rollemodell for å fremme likestilling på best mulig måte. Men det er i rollen som barnehagelærer man har muligheten til å tenke annerledes og stille spørsmål til de diskursene som finnes i barnehagen i dag, og gjøre noe for at endringer skal kunne skje.

Likestilling er et vidt begrep som vi ikke kan se i sammenheng med et bestemt område. Dette er et tema vi vil se og utøve i mange situasjoner av barnehagehverdagen, og det er bevisstheten rundt hvordan man kan fremme likestilling og likeverd blant barnegruppa, men også personalgruppa som er det man bør fokusere på. En av tankene jeg sitter igjen med etter å ha skrevet denne oppgaven er at hvordan barna blir møtt og likestilt i barnehagen spiller en viktig rolle for hvordan de møter andre mennesker senere i livet, og ikke minst for hvordan deres kjønn og kjønnsroller blir konstruert.

Det finnes mange likestillingsdiskurser, og det finnes som sagt ikke et riktig svar på hvordan man skal fremme likestilling i barnehagen. De ulike likestillingsdiskursene kommer til syne i alle barnehagers pedagogiske praksis, og det er vi som barnehagelærere som har muligheten til å se kritisk på de diskursene som er rådende i dag, og hvordan vi kan jobbe med likestilling for å få en endring i barnehagens og samfunnets tankemønster for hvordan man kan se og arbeide med likestilling.

Dette er tanker jeg sitter igjen med etter å ha skrevet denne oppgaven og undersøkt temaet mitt.

Litteraturliste

Askland, L. & Rossholt, N. (2009). *Kjønnsdiskurser i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Barnehage 1: Buenget Barnehage. (2016). *Årsplan*. Læringsverkstedet. Hentet fra <https://laringsverkstedet.no/intranet-document-file-412243548?pid=Native-ContentFile-File&attach=1>

Barnehage 2: Epleskogen Barnehage. (2013). *Årsplan*. Hentet fra <http://epleskogen.barnehage.no/Fil/LastNedFil/fb843961-60ab-4564-b7f1-42a8429c209d>

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). (Red.). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

De Nasjonale Forskningsetiske Komiteene. (2014). *Etiske retningslinjer for forskning på internett*. Hentet 18.5.2017, fra <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/etiske-retningslinjer-for-forskning-pa-internett/>

Eik, L. T. (2013). I møte med det spesielle og det uventede. I L. G. Lingås & K.-R. Olsen. (Red.), *Pedagogisk veiledning* (s. 166-180). Oslo: Gyldendal akademisk.

Emilsen, K. (2015). Likestilling og likeverd i Norge. I K. Emilsen (Red.), *Likestilling og likeverd i barnehagen* (s. 21-38). Bergen: Fagbokforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://lovdata.no/static/lovtidend/ltavd1/2017/sf-20170424-0487.pdf>

Lind, A. (2015). *Barnehagelærerprofesjonen i og med jakten på «kvalitet»: En Foucault-inspirert analyse* (Masteroppgave, Høgskolen i Oslo og Akershus). Hentet fra <https://oda.hioa.no/en/barnehagelaererprofesjonen-i-og-med-jakten-pa-kvalitet-en-foucault-inspirert-analyse>

Otterstad, M. A. & Rhedding-Jones, J. (2011). Å spore kunnskapskonstruksjoner i brytningstider. I A. M. Otterstad & J. Rhedding-Jones (Red.), *Barnehagepedagogiske diskurser* (s. 11-31). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Rodd, J. (2013). *Leading through communication: Meeting others' needs*. I *Leadership in early childhood*. (s. 63-77). New York: Two Penn Plaza.

Rossholt, N. (2006). *Temahefte om likestilling i det pedagogiske arbeidet i barnehagen*.

Hentet fra

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/290163-temahefte_om_likestilling_i_det_pedagogiske_arbeidet_i_barnehagen.pdf

Skoglund, T. (2011). Kritiske lesninger av førskolelærerens faglige tekster om ledelse. I A. M. Otterstad & J. Rhedding-Jones (Red.), *Barnehagepedagogiske diskurser* (s. 39-51). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Tholin, R. K. (2015). *Profesjonsetikk for barnehagelærere*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Wahlström, K. (2004). *Jenter, gutter og pedagoger*. Oslo: Pedagogisk Forum AS.